

מת בבת

לע"נ מרת דבורה רבקה
ע"ה בת ר' בנימין צ"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 157 פרשת ואתחנן תשע"ה

נדרים סח-עד

שכיון שהיום אינו מיפר א"כ יש הקמה, יש להסתפק כשאמר לה מקויים לך שעה אחת האם כוונתו שאחר שעה יהיה מופר או שנאמר שלא היה כאן לשון הפרה, ואם נכריע שאינו מופר כשלא אמר לה לשון הפרה, יש להסתפק אם אמר לה מופר לך אחר שעה האם נאמר שכיון שכל היום הוא זמן להקמה ולהפרה א"כ מועיל כשאמר מופר לך אחר שעה, ולכאורה יש להוכיח מאשה שאמרה הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר ולכאורה נאמר שואני הולך על הנזירות של עצמו וזה יחול על נזירותה ויפר אותה אחר שעה, אלא משמע שאחרי שקיים שעה אחת אינו יכול יותר להפר, ויש לדחות שכיון שהוא אמר ואני כאילו אמר מקויים לך לעולם.

משנה מת האב לא התרוקנה רשותו לבעל אך אם מת הבעל התרוקנה רשותו לאב ובזה יפה יותר כוחו של האב מהבעל ולענין בגרות יפה כוחו של הבעל שהוא יכול להפר בבגרות והאב לא יכול להפר בבגרות. **גמרא** כשמת האב לא התרוקנה רשותו לבעל שכתוב בנעוריה בית אביה, אך אם מת הבעל התרוקנה רשותו לאב למד רבה מהפסוק ואם היה תהיה לאיש ונדריה עליה **עמוד ב** ומקיימים מה שקודם לקידושין שניים לקודם קידושין ראשונים כמו שקודם לקידושין ראשונים האב מיפר כך קודם קידושין שניים האב מיפר לבדו, ואין לומר שהוא מפר רק במה שלא נראה לארוס ואינו יכול להפר במה שכבר נראה לארוס, כי במה שלא נראה לארוס לומדים כבר מהפסוק בנעוריה בית אביה וא"כ ההיקש מלמד שמפר גם במה שנראה כבר לארוס.

משמע במשנה שבבגרות התרוקנה רשות האב לבעל ולכאורה אם מדובר שקדשה כשהיא נערה ובגרה א"כ נאמר כמו שמיתת האב לא מרוקנת את רשותו לבעל כך בגרות לא תרוקן את רשות האב לבעל, אלא מדובר כשקידשה כשבגרה כבר הרי שנינו לקמן שבוגרת ששהתה י"ב חדש בעל מיפר, והקשו על זה שבבוגרת א"צ להמתין י"ב חדש ומספיק ל' יום אלא יש לשנות בוגרת וששהתה י"ב חדש, וא"כ מה מחדשת כאן המשנה, ויש לומר שעיקר דין הפרת בוגרת כתוב כאן וכתבו את זה לקמן לחדש שחלקו בזה ר"א ורבנן, או שהמשנה של בוגרת היא דוקא, וכאן כתבו בזה יפה כח הבעל אגב שכתוב בזה יפה כח האב.

דף עא משנה אם נדרה כשהיא ארוסה והתגרשה באותו יום והתארסה שוב והתגרשה והתקדשה אפילו למאה אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה, והכלל הוא שאם לא יצאה לרשות עצמה בבגרות או נישואין שעה אחת אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה. **גמרא** שמואל אומר שארוס אחרון מפר אפילו מה שנראה לארוס ראשון ולומדים את זה מהפסוק ואם היה תהיה לאיש ונדריה עליה אפילו נדרים שהיו עליה כבר, ואין לומר שרק במה שלא נראה לארוס ראשון ובמה שנראה לראשון לא יפר האחרון כי כתוב עליה שהוא מיותר לרבות שמפר אפילו מה שנראה לארוס ראשון, וישנה ברייתא כדברי שמואל שנערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה כיצד, שאם שמע האב והפר ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת והתארסה בו ביום והתקדשה אפילו מאה פעמים אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה ואם שמע בעלה והפר לה ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל האב חוזר ומפר חלקו של בעל ואמר ר' נתן שזה דעת ב"ש, וב"ה סוברים שאינו יכול להפר, ומחלוקתם היא שלב"ש גם במה שנראה לארוס התרוקנה רשותו לאב והאב חתך את הנדר, וב"ה אומרים שהאב והבעל האחרון מפירים נדריה ואחד

דף סח אצל ר' ישמעאל למדו מהפסוק בין איש לאשתו בין אב לבתו שבעל ואב מפירין נדרי נערה המאורסה, ומהפסוק ואם היה תהיה לאיש הם ילמדו כדברי רבה לקמן שמקיישים מה שקודם היתה שניה למה שקודם היתה ראשונה, ולרבה שלמד מואם היה תהיה שבעל ואב מפירין, יש ללמוד מהפסוק בין איש לאשתו שבעל מיפר נדרים שבינו לבינה.

הסתפקו אם הפרת הבעל בארוסה חותכת את חצי הנדר או שהיא מקלישה את איסורו, ונ"מ אם נדרה הארוסה מב' זיתים והיפר לה הבעל והיא אכלה שאם בהפרה נחתך החצי היא לוקה, אך אם הוא החליש את הנדר א"כ אינה לוקה, ולכאורה יש להוכיח מהברייתא שמתו אומרים שכשמת הבעל התרוקנה רשותו לאב כשלא שמע קודם שמת או שמע ושתק או שמע והיפר ומת, **עמוד ב** אך אם שמע וקיים או שמע ושתק ומת למחרת, האב לא יכול להפר, ואם שמע האב והפר אך הבעל לא הספיק לשמוע עד שמת האב ע"ז נאמר שאם מת האב לא התרוקנה רשותו לבעל, ואם שמע הבעל והיפר והאב לא הספיק לשמוע עד שמת הבעל בזה נאמר מת הבעל התרוקנה רשותו לאב, ואם שמע הבעל והפר ולא הספיק האב לשמוע ומת אין הבעל יכול להפר כי הוא מפר רק בשותפות עם האב,

דף סט אם שמע האב והפר והבעל לא הספיק לשמוע ומת, האב יכול לחזור ולהפר את חלקו של הבעל, ואמר ר' נתן שזה דעת ב"ש אך לב"ה אין הבעל יכול לחזור ולהפר, והם נחלקו שלב"ש הבעל או האב חותכים החצי ולכן כשהפר האב בתחילה הוא חתך חצי וכשמת הבעל ירש האב את חלקו, אך לב"ה האב רק הקליש את הנדר ולכן הוא לא זכה במשהו כשמת הבעל ואינו יכול להפר.

רבה מסתפק אם יש שאלה על הקמה או לא, ואם נכריע שיש שאלה על הקמה יש להסתפק האם יש שאלה על הפרה, ויש להכריע מדברי ר' יוחנן שאומר להדיא שנשאלים על הקמה אך לא נשאלים על הפרה.

רבה מסתפק אם אמר מקויים לך פעמיים ונשאל על הראשונה האם חלה השניה, ורבה אומר להדיא שאם נשאל על הראשונה חלה השניה עליו.

רבה מסתפק כשאומר מקויים לך ומופר לך ולא תחול הקמה אם לא חלה הפרה, **עמוד ב** ולכאורה יש להוכיח ממחלוקת ר"מ ור' יוסי באמר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים, שלר"מ היא תמורת עולה ולר' יוסי כיון שהתכוון לשניהם ואי אפשר שיחולו שני שמות יחד אלא התכוון שחצי דמיה עולה וחצי שלמים, ופירשו בגמ' שכיון שחילק ואמר תמורת עולה תמורת שלמים ולא אמר תמורת עולה ושלמים לר"מ זה כאומר תחול זו ואח"כ זו וחל רק עולה, ולר' יוסי חוששים שהתכוון לשניהם, וכאן גם ר"מ יודה כיון שתלה ואמר לא תחול זו אלא א"כ תחול זו וא"כ חלה ההפרה.

רבה מסתפק כשאמר מקויים לך ומופר לך בבת אחת, ויש להוכיח מדברי רבה לגבי קידש ב' אחיות כאחת, שמה שלא חל בזה אחר זה לא חל בבת אחת.

רבה מסתפק כשאומר לה מקויים לך היום האם כוונתו שמחר יהיה מופר לך או שלא אמר לה שזה מופר,

דף ע ואם נכריע שכיון שלא אמר לה להדיא לשון הפרה אינו מופר יש להסתפק אם אמר לה מופר לך מחר האם אינו יכול להפר כי כבר קיים לה היום או שכיון שלא אמר לה להדיא שמקויים לך מהיום א"כ כשאומר מופר לך למחר הכוונה שיחול מהיום, ואם נכריע

מהם לא חותך את הנדר אלא מקליש אותו, אך הוא מפר יחד עם הארוס האחרון גם מה שכבר נראה לארוס ראשון.

הסתפקו אם הארוס גירש בלא הפרה אם זה כשתיקה או כהקמה, ונ"מ אם נדרה ושמע בעלה וגירשה והחזירה באותו יום שאם הגירושין הם כשתיקה יכול להפר לה עכשיו ואם הם כהקמה אינו יכול להפר לה עכשיו,

דף עב יש להוכיח מהברייתא שאומרת שמתי אמרו שאם מת הבעל התרוקנה רשותו לאב כשלא שמע הבעל או ששמע והפר או ששמע ושתק ומת באותו יום ואם נאמר שגירושין הם כהקמה שיכתבו או שמע וגירש א"כ מוכח שגירושין הם כהקמה, אך יש להוכיח מהסיפא שכתוב אבל אם שמע וקיים או ששמע ושתק ומת למחרת לא יכול להפר, ואם נאמר שהגירושין כהקמה שיכתבו או שמע וגירש, אלא שגירושין זה כשתיקה, וא"כ אין להוכיח מהברייתא הזו, שאם הרישא היא דוקא לא כתבו גירש בסיפא אגב הרישא, ואם הסיפא היא דוקא, לא כתבו ברישא אגב הסיפא, ולכאורה יש להוכיח ממשנתנו שאם נדרה ארוסה והתגרשה והתארסה בו ביום אפילו מאה פעמים אביה ובעלה האחרון מפירים נדריה, א"כ מוכח שגירושין הם כשתיקה שאם נאמר שהם כהקמה איך יכול הארוס האחרון להפר את מה שקיים הראשון, ויש לדחות שהמשנה מדברת באופן שלא שמע הארוס הראשון, אך לפ"ז יכול להפר גם אחרי מאה ימים, ויש לומר שמדובר שהארוס לא שמע ורק האב שמע שניתן להפר רק באותו יום ולא אח"כ, אך לכאורה יש להוכיח מברייתא שנדרה בו ביום וגירשה והחזירה בו ביום אינו יכול להפר ומשמע שגירושין הם כהקמה, ויש לדחות שמדובר בנשואה ואינו יכול להפר כי אין הבעל מיפר בקודמים.

עמוד ב משנה דרך תלמידי חכמים שקודם שיוצאת בתו מאצלו אומר לה שכל הנדרים שנדרת בביתי הן מופרים וכן הבעל אומר קודם שתכנס לרשותו שכל הנדרים שנדרת עד שלא תכנס לרשותי מופרים הם כי אחר נישואין אינו יכול להפר בקודמין. **גמרא** רמי בר חמא מסתפק האם הבעל יכול להפר בלי שמיעה שכתוב ושמע אישה ודוקא שמע, או שזה לאו דוקא, ולכאורה יש להוכיח ממשנתנו שכתוב כל הנדרים שנדרת יהיו מופרים למרות שלא שמע אותם, ויש לומר שהוא יפר רק כשישמע ומה שאומר כך כדי להראות שהוא מחזר אחר נדריה והיא תגלה לו מה נדרה, ולכאורה יש להוכיח מהסיפא שהבעל מיפר עד שלא נכנסה לרשותו, ויש לדחות שהוא מפר רק את מה ששמע, ולכאורה יש להוכיח מהמשנה לקמן שהאומר לאשתו כל נדרים שתדרי עד שאבא ממקום פלוני יהיו קיימים לא קיים, ואם אמר מופרים הם לר"א זה מועיל, ולכאורה הוא לא שמע אותם, ויש לומר שהוא מתנה לכשישמע, אך א"כ מדוע הוא צריך לומר מראש הרי ממילא הוא מיפר כשהוא שומע, ויש לומר שהוא חושש שיהיה טרוד כשישמע ולא יספיק להפר, ויש להוכיח מהברייתא שר' יאשיה אומר שאם אמר לאפוטרופוס כל נדרים שתידור אשתי מכאן עד שאבא ממקום פלוני הפר לה, יכול שיועיל ההפרה תלמוד לומר אישה יקימנו ואישה יפרנו, אמר לו ר' יונתן שבכל התורה כולה מצאנו ששלוחו של אדם כמותו, וגם ר' יאשיה חולק על ר' יונתן רק בגלל שיש גזירת הכתוב, ולולא כן היה מועיל ההפרה למרות שהבעל לא שמע את הנדר,

דף עג ויש לומר שמדובר שאומר הבעל שכשאשמע את נדרה תפר לה אך לפ"ז הוא עצמו יכול להפר, ויש לומר שהוא חשש שיהיה טרוד כשישמע ולא יספיק להפר.

רמי בר חמא מסתפק אם חרש יכול להפר לאשתו שגם אם נכריע שבעל יכול להפר בלי שמיעה זה רק כשהוא בר שמיעה אך אם אינו בר שמיעה הוא לא יוכל להפר כדברי ר' זירא לענין בלילת מנחות שכל הראוי לבילה הבילה לא מעכבת בו, ומי שאינו ראוי לבילה היא מעכבת בו, או שנאמר שלענין הפרת הבעל לא מעכב מה

שכתוב ושמע אישה, ורבא מוכיח שישנה ברייתא שאומרת להדיא ושמע אישה פרט לאשת חרש.

הסתפקו אם בעל יכול להפר לשתי נשיו בבת אחת כי כתוב יניא אותה והכוונה אחת או שיכול להפר לשתיים בבת אחת, ורבינא מוכיח ממה שכתוב שלא משקים שתי סוטות כאחת כי לבה גס בחברתה, ור' יהודה אומר שלא מטעם זה אלא שכתוב בפסוק והשקה אותה לבדה, וגם כאן אותה הכוונה לבדה.

עמוד ב משנה בוגרת ששהתה י"ב חדש ואלמנה ל' יום לר"א כיון שבעלה חייב במזונותיה רק הוא יפר וחכמים סוברים שהבעל מפר רק כשנכנסה לרשותו. **גמרא** רבה אומר שר"א סובר כמשנה ראשונה בכתובות ששנינו שם שנותנים י"ב חדש לכתולה לפרנס עצמה ואם הגיע י"ב חדש אוכלת משלו ואוכלת בתרומה, אך יבם אינו מאכיל בתרומה ואם עשתה ו' חדשים בפני הבעל וו' חדשים בפני היבם ואפילו כולם בפני הבעל פחות יום או כולם בפני היבם פחות יום אחד אינה אוכלת בתרומה, וזה למשנה ראשונה וב"ד שאחריהם אמרו שאשה אינה אוכלת בתרומה קודם כניסתה לחופה, ואביי דוחה שהמשנה שם דברה על תרומה דרבנן אך לענין נדרים גם למשנה ראשונה לא יפר עד כניסתה לחופה, וגם ר"א שסובר שבנדרים הוא מיפר זה כדברי רב פנחס בשם רבא שהאשה נודרת על דעת בעלה, אך בתרומה ר"א יסבור כמשנה אחרונה שלא תאכל קודם כניסתה לחופה.

דף עד משנה לר"א שומרת יבם בין אחד או ב' יבמים יפר היבם, ולר' יהושע רק ביבם אחד יפר ולא שני יבמים, ולר"ע לעולם יבם אינו מיפר בין אחד בין שנים, ור"א למד ק"ו שאם אשה שקנה מעצמו הוא מפר, ק"ו שיפר לאשה שהקנו לו מהשמים, אמר ר"ע שדוקא באשה שקנה לו שאין בה רשות לאחרים אך ביבם יש גם לאחרים בה רשות, אמר ר' יהושע לר"ע שהפירכה שלו היא רק בב' יבמים, אמר ר"ע שהיבמה אינה גמורה ליבם כמו שהארוסה גמורה לבעלה. **גמרא** לכאורה נחלקו שלר"ע אין זיקת יבום ולר' יהושע יש זיקה, אך ר"א שסובר שיש זיקה איך זה מועיל בשנים הרי אין ברירה, ור' אמי מעמיד שאחד מהם עשה מאמר וסובר ר"א כב"ש שמאמר קונה קנין גמור, ואמר ר' יהושע מאמר קונה רק באחד ולא בשנים שלא יתכן שיש לו אח שיכול לאסרה עליו בגט או בביאה והוא יוכל להפר, ור"ע סובר שאין זיקה, אך קשה לדעת ר' אלעזר שמאמר קונה לב"ש רק לדחות בצרה איך יועיל לר"א שהיבם יפר, ויש לומר שמדובר שעמד היבם בדין והתחייב מזונות וכדברי רב פנחס בשם רבא שהנודרת נודרת על דעת בעלה, **עמוד ב** אך לכאורה יש להקשות ממה שאמר ר"א במשנה שלומדים ק"ו אשה שהקנו לו מהשמים מארוסה, שאם מדובר שעשה מאמר זה לא נקרא שמהשמים הקנו לו אלא הוא קנה לעצמו, ויש לפרש שקנה לעצמו ע"י שמים, אך לפ"ז יש לפשוט את הספק של רבה האם מאמר לב"ש עושה אירוסין או נישואין ולפי ר"א פשוט שעושה נישואין כי ארוסה בעלה ואביה מפירים נדריה, ור"נ בר יצחק אומר שר"א אמר יפר הכוונה בשותפות עם אביה, ויש להוכיח כדברי ר' אמי שר"א דיבר בעשה מאמר שכתוב בברייתא שלר"א שומרת יבם בין אחד בין שנים יפר, ולר' יהושע רק באחד ולא בשנים ולר"ע לא אחד ולא שנים, ואמר ר"א שאם באשה שאין לו חלק בה כשעדיין לא באה לרשותו וכשבאה לרשותו היא גמורה לו להפר לה, יבמה שכבר יש לו חלק בה כשעדיין לא באה לרשותו ודאי כשבאה לרשותו הוא גומר בה, ואמר ר"ע שאשה שבאה לרשותו אין לאחרים חלק בה אך יבמה שהקנו לו מן השמים כמו שיש לו חלק בה כך יש לאחרים חלק בה, אמר לו ר' יהושע שזה דוקא בב' יבמים אך ביבם אחד אין לאחרים חלק בה, אמר ר"ע הרי אין חילוק לענין סקילה עם מאמר או בלי מאמר וביבם אחד ובב' יבמים, ואותו דבר אין לחלק לענין נדרים, וע"ז אמר בן עזאי בלשון הזה חבל בן עזאי שלא שמשת את ר"ע.